

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “วิริย – ความเพียร”

คำว่า **วิริย** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านว่า วิ - ริ - ยะ แปลว่า ความเพียร, ความเพียรที่ถูกต้อง หรือความเพียรชอบนั้น ต้องเป็นความเพียรที่เป็นไปกับด้วยกุศล เป็นไปกับการอบรมเจริญปัญญา ซึ่งจะทำให้ ผู้นั้นมีที่พึ่งอย่างแท้จริง ดังข้อความจากพระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต ปฐมนาถสูตร ว่า “ภิกษุเป็นผู้ปรารถนาความเพียร เพื่อละอกุศลธรรมทั้งหลาย เพื่อความถึงพร้อมแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย เป็นผู้มีความบากบั่นมั่นคง ไม่ทอดธุระในกุศลธรรมทั้งหลาย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้อที่ภิกษุเป็นผู้ปรารถนาความเพียร เพื่อละอกุศลธรรมทั้งหลาย เพื่อความถึงพร้อมแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย เป็นผู้มีความบากบั่นมั่นคง ไม่ทอดธุระในกุศลธรรมทั้งหลาย นี่เป็นธรรมที่กระทำให้มีที่พึ่ง”

วิริยะ (ความเพียร) เป็นสภาพธรรมที่มีจริง เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยแล้วก็ดับไป เกิดร่วมกับจิตเกือบทุกประเภท [เว้นไม่เกิดกับอเหตุกจิต ๑๖ ดวงเท่านั้น คือ ปัญจทวาราวชชนจิต ๑ ดวง ทวิปัญจวิญญาณ ๑๐ ดวง สัมปฏิจจหนนจิต ๒ ดวง สันตிரณจิต ๓ ดวง เพราะจิต ๑๖ ดวงนี้กระทำการกิจของตนๆ ได้ โดยไม่มีวิริยะเป็นปัจจัยเลย] ในขณะที่ฟังพระธรรม ขณะที่ให้ทาน รักษาศีล เป็นต้น ก็มีความเพียรเกิดร่วมด้วย หรือแม้กระทั่งขณะที่อกุศลเกิดขึ้น ไม่พอใจ โกรธขุ่นเคืองใจ หรือติดข้องยินดีพอใจ เป็นต้น ก็มีความเพียรเกิดร่วมด้วย ดังนั้น ความเพียรจึงมีทั้งเพียรที่เป็นกุศล และเพียรที่เป็นอกุศล จึงควรพิจารณาว่าความเพียรใด ๆ ก็ตาม ถ้าหากว่าเมื่อเพียรแล้วเป็นไปเพื่อความเกิดมากขึ้นของอกุศล ทำให้กุศลธรรมเสื่อมไป ความเพียรนั้นไม่ควรเริ่ม ไม่ควรประกอบ ในทางตรงกันข้าม ความเพียรใดๆ ถ้าหากว่าเมื่อเพียรแล้วเป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นของกุศลธรรม ทำให้อกุศลธรรมเสื่อมไป ความเพียรนั้นก็ควรเริ่ม-ควรประกอบ ความเพียรที่เป็นไปกับการศึกษาพระธรรม ฟังพระธรรม อบรมเจริญปัญญา พร้อมทั้งเจริญกุศลทุกๆ ประการ เป็นความเพียรที่ควรประกอบ-ควรอบรมให้มีขึ้นในชีวิตประจำวันเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะคล้อยไปสู่การดับกิเลสได้ในที่สุด

เป็นความจริงที่ว่า บุคคลที่ยังเป็นผู้มีกิเลสอยู่ ก็ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏฏ์ต่อไป และจะเห็นได้ว่า ในอดีตชาติที่ผ่านมาๆ มานั้น เราไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่าเราทำอะไร ที่ไหนมาบ้าง เพราะชาติก่อนๆ เป็นเหมือนประตูที่ปิดสนิท ไม่สามารถที่จะรู้ได้ แต่ที่แน่ๆ ในชาตินี้รู้ได้เลยว่า เราทำอะไรมาบ้างแล้ว ทั้งที่เป็นกุศลและอกุศล และประการที่สำคัญคือ รู้ว่าชาตินี้ ปัญญายังไม่พอที่จะสามารถดับกิเลสทั้งหลายได้ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอบรมเจริญปัญญา และเจริญกุศลทุกประการ โดยที่รู้ว่าปัญญาเท่านั้นที่จะสามารถดับกิเลสที่ได้สะสมมาอย่างเนิ่นนานในสังสารวัฏฏ์ได้ แต่ถ้าปัญญาในระดับที่รู้แจ้งอริยสัจธรรมยังไม่เกิดขึ้น ก็ยังเป็นปัจจัยทำให้ทำอกุศลกรรมประการต่างๆ ได้ตามกำลังของกิเลส เมื่อเป็นเช่นนั้น ในชีวิตแต่ละวันจึงเป็นผู้ประมาทไม่ได้เลยจริงๆ กล่าวคือ ไม่ประมาทกำลังของกิเลส และไม่ประมาทในการเจริญกุศลสะสมความดีทุกประการ พร้อมทั้งมีการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา สะสมปัญญาไปตามลำดับ ไม่ขาดการฟังพระธรรม กล่าวโดยสรุปก็คือ มีความเพียรในการที่จะเจริญกุศล และอบรมเจริญปัญญา เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเองต่อไป.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]